

Att vara sambo eller gift

I Finland har antalet sambor ökat över tid och under år 2016 fanns det drygt 340 000 sambopar i Finland. Trots det stora antalet sambopar är det inte alla som känner till juridiken kring samboförhållanden.

*Text: Bankjurist Rebecca Hermans, Andelsbanken för Åland
Publicerad i Nya Åland 24.5.2018*

Många kunder är intresserade av skillnaderna mellan att vara sambo och att vara gift. Skillnaderna är många och i de flesta fall är dessa även betydelsefulla.

En av de största skillnaderna är hur egendomen fördelas om sambo-förhållandet eller äktenskapet upphör, antingen genom separation/skilsmässa eller genom den enes död. De flesta känner till att egendom som vardera maken i ett äktenskap äger normalt sett omfattas av giftorätt. Detta innebär i korthet att om ett äktenskap upphör så fördelas tillgångar och skulder lika mellan parterna. Om ett samboförhållande upphör så är däremot utgångspunkten att vardera parten behåller sin egendom. Om en sambo har bidragit till den andra sambons förmögenhet, exempelvis genom att amortera på dennes lån, kan personen dock ha rätt att få gottgörelse vid en separation.

En vanlig missuppfattning är att det är nödvändigt att skriva ett samboavtal för att undvika att parternas egendom ska fördelas lika mellan dem vid en separation, likt vad som gäller för gifta par. Jag misstänker att denna missuppfattning grundar sig på regleringen av samboförhållanden i svensk lag. I Sverige utgör nämligen viss egendom, till exempel en bostad som används gemensamt, så kallad samboegendom som vid en separation ska fördelas lika mellan parterna, oavsett vem som äger egendomen. Så är dock inte fallet i Finland.

Vad gäller arv så har sambor inte någon arvsrätt efter varandra. Det har dock inte heller gifta par i de

Foto: Therese Andersson.

fall arvlåtaren efterlämnar bröstarvingar. I det senare fallet spelar det inte någon roll om arvlåtarens barn är gemensamma med den äkta maken eller inte. Detta är för övrigt också en vanlig missuppfattning som antagligen grundar sig på hur det fungerar i Sverige, nämligen att äkta makar ärver varandra så länge det endast finns gemensamma barn.

I Finland, precis som i Sverige, kan en efterlevande maka däremot ha rätt till utjämning på grund av giftorätt. Utjämningen beräknas på samma sätt som vid skilsmässa, dvs. hälftindelning av den totala egendomen. En efterlevande make som är den ekonomiskt svagare parten här därmed en viss ekonomisk trygghet genom rätten till utjämning, en trygghet som en efterlevande sambo saknar.

En viktig skillnad mellan sambor och äkta makar vad gäller arv är även att en efterlevande maka har rätt att bo kvar i den gemensamma bostaden. Om man önskar trygga boendesituationen för sin sambo är det därför viktigt att upprätta ett testamente.

Det finns förstås en hel del andra viktiga skillnader mellan sambor och äkta makar, bland annat vad gäller arvsskatt och rätten till änkepension.

Som avslutande råd vill jag säga att det lönar sig att ta kontakt med en jurist som kan gå igenom din specifika situation. De ovan beskrivna huvuddragen har många undantag varför det är viktigt att i varje enskilt fall avgöra vad som är lämpligt.